

GORICA

(Zjutranje izdanje.)

Izhaja vsak torek in petek v tednu ob 11. uri predpoldne za mesto ter ob 3. uri popoldne za deželo.

Stane po pošti prejemati ali v Gorici na dom pošiljan celoletno 8 K., polletno 4 K. in četrtletno 2 K.

Prodaja se v Gorici v tobakarnah Schwarz v Šolskih ulicah in Jellersitz v Namskih ulicah po 8 vin.

Uredništvo in upravnništvo se nahajata v „Narodni tiskarni“, ulica Veturini h. št. 9.

Dopise je nasloviti na uredništvo, oglase in naročnino pa na upravnništvo „Gorice“. Oglasi se računajo po petivrstah in sicer ako se tiskajo 1-krat po 16 vin., 2-krat po 14 vin., 3-krat po 12 vin. Ako se večkrat tiskajo, računajo se po pogodbi.

Izdajatelj in odgovorni urednik Josip Marušič.

Tiska „Narodna tiskarna“ (odgov. J. Marušič).

Deželni zbor goriški.

(Izv. poročilo).

VII. seja dne 3. maja ob 5. uri popoldne. Dnevni red te seje je po številu obravnavnih predmetov menda unicum v zgodovini našega parlamentarnega življenja. V dobrih dveh urah je naš deželni zbor zmagal 82 poročil in dotičnih predlogov. Seveda so se poročila smatrala kot znana in so se prečitali sami predlogi, ki so se večinoma sprejeli brez razprave, ker so bili že poprej dobro premetli v dotičnih odsekih.

Najprej je predsednik zglasil dva samostalna predloga. Prvi predlog poslanca Berbuča se glasi tako-le: „Pozivlja se visoka vlada, naj nemudoma odda zgradbo vipavske železnice in poskrbi za to, da se čim prej začne delo, najpozneje pa v letošnjem poletju“. Podpisani so vsi slovenski poslanci.

Drugi predlog poslanca Venutija in tovarišev meri na to, da bi se brez odlašanja z državnim prispevkom 47.000 gl. zgradil leseni most čez Ter med Vilešem in Rudo — in pa da bi se ne odlašalo z zgradbo mosta — pod železniškim mostom v Gorici, tam, kjer pravimo „pri barki“.

Oba predlagatelja sta še v tej seji utemeljila svoja predloga, in zbor je oba soglasno potrdil.

Tudi dr. Tuma je utemeljeval svoj v prejšnji seji podani predlog, po katerem naj bi se zaradi vredbe cestnih zadev v tolimskem političnem okraju, na Kanalskem, v Čepovanu in Gor. Tribuš — ustanovila posebna deželna komisija.

Ker zbor ni potrdil nujnosti razprave, — je predlagatelj svoj predlog umaknil. Poročilo finančnega odseka.

Poročevalec dr. A. Gregorčič. Za zgradbo cest v kanalskem in korminskem okraju in sicer a) cesta od Vrhovlja, mimo Kobališča — Sv. Jakopa, skozi Lig, Kostanjevico, Kambreško do Srednjega in b) ceste od Golega brda do Britofa ob Idriji se je dovolil prispevek iz deželnega zaloga v znesku 10% preudarjenega skupnega stroška 440.000 kron — torej 44.000 kron pod naslednjimi pogoji:

1. da država prispeva k stroškom za obe cesti z 80% preudarjenih stroškov;

2. da prizadete občine ali drugi interesi prevzamejo ostalih 10% stroška.

3. Navedeni prispevek 44.000 kron izplača deželni odbor v 12 letnih obrokih in sicer leta 1900 in 1901 po 2000 kron, potem pa vsako leto po 4000 kron.

Poročevalec Panigai. — Ravnatelj deželnega zgodovinskega muzeja prof. Maionica se je dovolila podpora 400 kron za potovanje k Pariški razstavi.

Poročevalec Berbuč. Pooblastil se je deželni odbor, da izplača že l. 1896 dovoljeno podporo 4000 kron za zgradbo ceste po Braniški dolini in zraven tega se je za isto cesto dovolila še nova zadnja podpora 4000 kron, ki se izplača v šestmesečnih obrokih po 1000 kron v letih 1900 in 1901.

Poročevalec dr. Gregorčič. — Za zgradbo občinske ceste od Ročinja do Kambreškega, katero delo je preračunjeno na 22.000 kron, dovolil se je prispevek iz deželnega zaloga v znesku 4.400 K, ki se izplača v dveh enakih obrokih leta 1900 in 1901 s pogojem, da prispeva država v isti namen 10.000 kron ter da ostali znesek 7600 kron zagotovita občini Ročinj in Ajba.

Isti poročevalec. — Prošnjo vasij Zakriž, Plužno, Tolminski Lom in Serpenica za podporo v napravo vodovodov so se izročile deželnemu odboru, da jih reši, kadar razdeli vsoto 6000 kron, dovoljeno za vodnjake in enake naprave.

Poročevalec dr. Verzegnassi. Potrdili so se računski deželnega zaloga za leta 1895, 1896, 1897 in 1898.

O predlogih peticijskega odseka je poročal prvi poslanec Michieli in so se sprejeli naslednji predlogi:

Prošnja društva za varstvo avstrijske trtoreje v Kremsu za dovolitev podpore se je zavrnila.

Občini Št. Peter ob Soči se je dovolila podpora 2000 kron za zavarovanje Sočinih bregov.

Cestnemu odboru Gradiškemu se je podelila podpora 2500 kron s pogojem, da odkáže Zagrajski občini 700 kron za popravilo ceste od Sv. Martina do Zdravščine.

Cestnemu odboru Tržiškemu se je odkazalo za cestna dela v tamošnjem okraju 1000 kron; — Dolenjskemu županstvu za popravilo ceste, ki drži do cerkve in pokopališča pri Rustarjih, 300 kron; — odboru za zgradbo mosta med Dolenjo in Pojani-

som 1000 kron, da popravi pot od Dolenje do mosta; — cestnemu odboru Cervinjskemu 4400 kron z obveznostjo, da podeli občini Campolongo 1400 kron za povzdigo cestnega nasipa od Campolongo do Tera in občini Ruda 1000 kron za zdravstvena dela in razširjenje ceste od Belvedera do lagune; — posebnemu odboru v Merniku za zgradbo tamkajšnjega mednarodnega mosta 2000 kron; — Dolenjskemu županstvu za uravnavo ceste od glavne vasi do Hruševlja 500 kron in za poviksanje ceste in zgradbo branu ob potoku Kožbanjščeku 500 kron; — društvu za varstvo zverskega in ribjega lova 200 kron, da vloži v Sočo ribjo zalego; — občini Medeji 4000 kron za uravnavo voda.

Prošnja c. kr. kmet. društva v Gorici, da se povikša že določena podpora za nameščenje praktičnega sadjerejca, odstopila se je deželnemu odboru v nadaljne poizvedbe in dogovore s c. kr. vlado.

Poročevalec dr. Abram. Za cestne namene so se podelile naslednje podpore:

Cestnemu odboru v Tolminu 6000 kron, da poravna del svojih dolgov; — cestnemu odboru Komenskemu a) za uravnavo kosa okrajne ceste med Rihembergom in Komnom na Ravnjaku 2000 kron; — b) za zgradbo mosta čez železnično progo pri Nabrežinski postaji 3200 kron, kateri znesek odkáže dež. odbor v dveh enakih obrokih leta 1901 in 1902; — cestnemu odboru za Goriško okoličico 4000 kron za uravnavo okrajne ceste od Šmartnega proti Kozani; — Bovškemu cestnemu odboru 2000 kron; — Sežanskemu cestnemu odboru za zgradbo mosta na Sušici 8000 kron, ki se izplačajo v dveh letnih obrokih po 4000 kron leta 1900 in 1901; — cestnemu odboru Ajdovskemu 2000 kron za uravnavo ceste po Ravnjaku; — Podgorskemu županstvu 1000 kron za zgradbo mosta čez Pevnico na občinski cesti proti Podsobotinu; — občinama Krasno in Višnjevke 1000 kron za zgradbo ceste od Brega do Višnjevka; Kožbanskemu županstvu 400 kron za uravnavo ceste od Peternela do Belega; Matevžu Ozebek-u in tovaršem po županstvu na Št. Viški gori 600 K za zgradbo ceste od Št. Viške gore do Krepakov; županstvu v Cerknem na korist občinskemu oddelkom Plužno in Masora za zgradbo brvi čez Idrijo 400 K; — županstvu na Št. Viški gori za zgradbo nove ceste od Št. Viške gore čez Tilnik do erarske ceste 600 kron; — žu-

panstvu na Trnovem (nad Kobaridom) za železno brv čez Sočo 400 K; županstvu v Vrtojbi za zgradbo mosta čez Vrtojebico 600 kron. — Prošnja kanalskega cestnega odbora za nadaljno podporo za zgradbo mosta čez Avšček na okrajni cesti, odstopila se je deželnemu odboru z naročilom, da jo dalje prouči in poda svoje predloge v prihodnjem zasedanju.

O drugih prošnjah za podpore v namen zgradbe in poprave javnih, neeararskih cest, za kolikor niso posebe rešene, prestopil je zbor za letos na dnevni red, ker je letos itak nenavadno globoko segnil v deželni žep in skoro ni bilo več kje vzeti, da bi se še drugim prošnjam vstreglo.

(Dalje prih.)

Nadalje sta se sprejela še sledeča dva predloga in sicer:

I. Predlog zakona zaradi prispevkov deželnega zaloga okrajnim šolskim zalogam veljaven za pokneženo grofovino Goriško in Gradiško, s katerim se, izvrševaje določilo §. 57 zakona z dne 6. maja dež. zak. št. 30, določa prispevek deželnega zaloga okrajnim šolskim zalogom.

S privolitvijo deželnega zbora poknežene Svoje grofovine Goriške in Gradiške ukazujem tako-le:

§. 1. Deželni zalog bode prispeval okrajnim šolskim zalogom vsako leto vsoto 250.000 kron.

§. 2. Ta prispevek deželnega zaloga se porazdeli med posamezne okrajne šolske zaloge tako-le:

30.550 kron dobi Goriško mesto, 83.200 kron šolski okraj Gradiški, 71.100 kron šolski okraj Goriške okolice, 28.800 kron šolski okraj Tolminski in 36.350 kron šolski okraj Sežanski.

§. 3. Tako razdeljen deželni prispevek se bode izplačeval posameznim okrajnim šolskim zalogom v enakih predplačnih mesečnih obrokih.

§. 4. Ta zakon obvelja dne 1. januarja 1901.

§. 5. Mojemu ministru za bogočastje in uk je naročeno, da izvrši ta zakon.

Zraven tega je sprejel dež. zbor resolucijo, naj bi vlada prispevala v založbo stroškov šolskih okrajev z letnim doneskom najmanj 100.000 kron, kateri bi se porazdelil med posamezne šolske okraje v razmerju določenem v §. 2.

Drugi predlog prihodnjic.

LISTEK.

Življenje — žuljenje.

Poljski: Marija Konopnicka.

— 3 —

„Ali kaj pa se vam ni izišlo po želji?“

„Nu, to umiranje, prosim milostna gospa. Prišla sem k otrokom, da tu umrjem; ali mesto tega živim tu dalje. Glej! zdi se, da je človek kot mehur, kar počí, pa je! A mesto tega pa je to moje življenje tako trdo in žilavo, da Bog zagrne te!“

„Od začetka je šlo to dobro, hvala Bogu, brez zadržak. Naznanili so me, lepo — dobro. Zet je šel na delo v tvornico, hči se je sukala po sobi, jaz pa sem sedela pri peči, skubla perje, kar sem ga imela shranjenega v blazini, molila sem in čakala poslednje ure. Čakam mesec — čakam dva — nič! Naposled mi je postalo to čakanje že mučno.“

„Kar pride neko nedeljo hišnik (vratar) in reče: „A vi Peter — moj zet se imenuje Peter, veste, od sv. krsta — plačajte za mater radi bivališča, vzemite si prebivanjski listek, ker stanuje pri vas“. Zet osupne in reče: „Koliko pa? A hišnik reče: „Dva goldinarja za četrt leta“. Zet ga je poslužil s tobakom, in oni je odšel. Ko je bil odšel, rekla sem Petru: „Zakaj pa pla-

čati, sinko od bivališča, ko sem prišla sem na smrt in ne na bivališče? Saj je jedva duh v meni in znotraj mi je tako slabo“. In hči je pritrjevala: „Božja resnica. Čemu bi plačeval, ko je mati danes tu, a jutri Bog vè kje“. I — nu, tako smo se zedinili za to, in bilo je tiho in dobro. In prijete so me, prosim milostna gospa, take slabosti, tak smrtni pot, da se je vsaka koščica tresla v meni kakor list na vetru, in pred očmi je bila taka tema, kakor bi bil kdo saje sipal. Zopet v drugo me je začelo lomiti v križu; in naj bi bila na nebu trojna zarja in svetloba, ne bila bi mogla obrniti glave v to stran. In tedaj sem spoznala iz tega, da ue bo trajalo več dolgo z menoj. Ali kaj more vedeti grešni človek! Prešlo je četrtletje, prišlo drugo — pa nič — še živim. Jedva požrem grizljaj, pa ležem na tla pod peč, pa živim. Zares, kar čudno se mi zdi. Ali me je neki Gospod Bog pozabil — ali kaj? Bog mi greha ne zapiši!“

Nekoč se vrne zet z dela, na to pride hišnik: „Za Boga, Peter — pravi, — „kaj je to z vašo materjo? Pravite, da je prišla umret; a tu je že tretje četrtletje živa, in davka za bivališče ne plača.“

Opominjam vas že v drugo. Drugi namenjiki poravnajo sami take reči, mislijo sami za se; ali na bivališča v kletih mi je ukazal paziti sam načelnik. Ko bi to zvedel,

bilo bi gorje — meni i vam. Dajte vendar to urediti, ali tako ali tako, saj bo tega že nad deset goldinarjev“. Tu se Petru naoblači čelo, vrže kučmo na mizo, postavi se na sredo izbe, in tu je stal in stal ter se praskal za ušesi. Hči pa je nakrat zažarela v obličju in rekla: „Bog odpusti, mati, lepo ste se uštel. Prišla ste umret — a kje je smrt! Nek človek niti na starost nema pameti. Kje pa! Zdaj pa deset goldinarjev, in še ni konca.“

Peter pa jo je tolažil: „Tiho Franciška, ne godrnjaj, ker se sama o sebi ne veš, kako bo kdaj s teboj!“ — To je bil dober človek, prosim milostna gospa, usmiljenega srca, niti muhe bi ne bil ubil. Ali kaj! Na zadnje pa je le dal zet hišniku triindvajset grošev, da bi tako kako poravnal, vsaj za časno; saj jedva duri zaškrpajo, pa bo smrt tu. Ali ko mu je dal teh triindvajset grošev, me je zbdlo v srcu. Tudi hčer je popadla jeza, vrgla je lonec pod mizo — čudno da se ni razbil; ali rekla ni nič. Ali kaj, saj tudi ni čudo. Dati toliko denarja, in tako se te lotijo...“

Oddahnila se je globoko ter si obrisala kaplje potu s čela. „Se reče — da bi mi bili očitali žlico jedila — tega ne; Gospod Bog bi me kaznil, ko bi govorila drugače. Sicer, pa saj jim z jedjo nisem Bog vé kako nadležna. Postrežem teh par žličk,

kar je ostalo v skledi, pa dosti. Ali čemu? Taki grahovici se ne pristoji, da bi objedala mlade. Vsak čas svojo rožo prinese. Staremu je enako — makari, ko bi umrl za lakoto, vsaj se tudi ne pretregne pri delu; a mladi mora vedno stati pri svojem delu. Nikdar mi niso šteli žlic, niti zet, niti hči; ali taka potrata...“

Jenjala je govoriti in stresla sé svojo sivo glavo.

„No in kaj pa potem?“

„E, kaj le! Prišla je druga zima, pa nič. Hišniku se je nekaj dalo, pa je bilo tiho. Ali meni je vendar le zmerom tičalo v glavi, da se mi ni izšlo po volji, kakor sem si to mislila. Človeške misli varajo. Dokler nisem bila še preskubla perja, govorila sem, ko mi je bilo težko: „Naj bo, naj jim pa ta podzglavna blazina ostane po mojej smrti!“ Ali ko sem bila preskubla perje...“

Ob koncu zime me je jelo tako lomiti po kostéh, tudi kašelj me je prijel, taka dehtelica... „Francica!“ rečem hčeri, zdaj pa bo konec; saj se ne morem nič več oddahniti vsled kašlja“. Hči pa dé: „Kaj pa vam bo, kašelj, kakor bi udaril psa s palico!“ To očitiranje hišnikovo jej je grizlo srce, prosim milostna gospa...“

(Dalje pride.)

Spričevalo.

Na občnem zbori „Goriške ljudske posojilnice“ v nedeljo dne 29. aprila 1900. je bil izid glasovanja ta, da je dr. Tumova stranka dobila 1721 glasov, stranka pa, ki je bila vedni steber posojilnice, le 1120, kar pomeni popolno zmago liberalne stranke 601 glasa večine. G. Grča in somišljeniki so vložili protest zoper tako izvolitev ter so ga utemeljevali s tem razlogom, da med ljudstvom je razširjena govornica, da je ravnateljstvo sprejelo nepostavno nad 1200 glasov v seji dne 20. aprila, kateri niso opravičeni glasovati. Ravnatelj g. dr. Tuma, ki je toliko hladnokrvno in energično ter dosledno vodil sejo, da sem ga vedno opazoval, ker ga nisem še nikoli videl, ter sem se mu čudil, se je pri tem protestu tako razvnel, da je s povzdignjenim glasom in z roko kazaje imenoval gospoda Grčo nesramnega lažnika, ter opomnil, da sedaj je vsa ta zadeva v rokah sodnije, in da kdor ne bo zadovoljen s to razsodbo, lahko vložiti vtok na drugo in tretjo stopinjo. — Torej pravdali bi se radi.

V očigled temu nastopam podpisani kakor pričar pred vso javnostjo slovensko, in če treba pred dotične oblasti, da g. Grča ni „lažnik“, še manj pa „nesramen lažnik“, ker tudi jaz sem slišal že več dni pred in na dan občnega zbora take, med ljudstvom razširjene govornice ter sem se čudil neki opombi v časopisih, da bo občni zbor na nedeljo, a nisem veroval, ker „Soče“ ne čitam. Pisal sem naravnost ravnateljstvu posojilničnemu, ter sem prosil, zahteval in bil tudi uslišan, da so mi poslali vabilo v Gabrije, in sicer dotično številko „Soče“. Pisal sem glede nedelje, da ne verujem na tako revolver-politiko nepolitičnega denarnega zavoda. To je prvi dokaz, da sem tudi jaz že pred slišal o takih govornicah, sicer bi se ne obrnil direktno na posojilnico samo, o kateri sem vsled govoric imel slabe slutnje, ter sklenil po svoji moči sodelovati v obrambo iste. Ker je bila nedelja, a jaz sem vendar se pripeljal v Gorico k zboru po 3^{1/2} urni vožnji, to je drugi dokaz, da sem bil jako v skrbeh vsled istih govoric, in da g. Grča ni lažnik. Spričujem, da sem slišal od več ljudi, da dr. Tumova stranka hoče se posojilnice polastiti, slišal sem celo, da dr. Tuma namerava posojilnico vničiti, ako bi se njega odstranilo iz posojilnice, oseb pa ne morem imenovati, ker sem slišal od več strani in večkrat in nisem si jih zapomnil. To pa bodi pribito, da so se širile res take govornice, katere so pravile, da dr. Tumova stranka namerava zahrbtni napad na posojilnico s tem, da agituje in deluje za nakup novih deležev od strani svojih somišljenikov, se ve skrivno; eni so pravili, da so jih nabrali 900, drugi pa 1000 in čez, tretji so govorili celo, da 1100 ali 1200, in da je nevarnost, da jih vsprejmejo v redni seji. Iste govornice so pravile natančneje, da manjšina nadzorstva je te nepostavnosti ovadila dotični oblasti, katera mora skrbeti, da se društveni zakonik ne prestopajo; nadalje, da dne 20. aprila je bila seja za vsprejem istih deležev, a da so bili mesto 5, samo 3 člani navzoči; eden izmed njih ni hotel, da pride do sklepa, ter je vstal in se odtegnil, pa preden je utegnil iti ven skozi vrata, je g. dr. Tuma z enim sočlanom, svojim urednikom, nepravilno vsprejel omenjene nove deležnike z 2 glasoma zoper enega, čeravno to ni več seja, ker tretji član je že vstal od mize, samo ni imel še časa iti ven skozi vrata. G. dr. Tuma naj me ne imenuje lažnika, kakor gospoda Grčo, ker jaz ne spričujem resnice posamičnih podrobnosti, ampak spričujem in konstatujem, da ne le g. Grča, ampak tudi jaz sem slišal o takih razširjenih govornicah, in sicer v podrobnostih in konkretnih podobah. Da sem jih res veroval, potrjuje me vabilo na nedeljo, da sprevidim, kaj so vsega zmožni v času, ko duhovniki ne morejo se udeleževati in mnogi so v Rimu. Da so se govornice tako podrobno razpravljale in da so bile vse jednake, to je tretji dokaz, da so bile res razširjene. In za četrti dokaz imam pa klasično pričlo gospoda dr. Tuma samega, ki je vpričlo vseh zborovalcev povedal, da vso zadevo ima v rokah sodnije! Tedaj vse te vznemirjajoče, razširjene govornice in mnogi sodnjiški akti so v resni zvezi: akti in govornice obojno biva v resnici, g. Grča ni lažnik, tudi ne jaz, ne dr. Rojč, ne somišljeniki, kateri so res slišali govornice, razsodila bo pa sodnja, in od tega je odvisno, ali so zmagali z 1721 glasovi, ali pa bo 1000 manj. Od tega je odvisno, ali bo delovala posojilnica še nadalje v blagor slovenskega ljudstva, ali pa v namene nove stranke.

Tedaj sem izpričal, da g. Grča ni lažnik, ker govornice so bile, katere ni izmislil ne on, ne jaz, ne tudi somišljeniki, kateri so vložili protest. In ko je vse duhovstvo dobilo pljusko v obraz s tem, da so zbor določili na nedeljo, da se ono ne more poslužiti svojih pravic do posojilnice, in posebno sedaj, ko je toliko božjepotnikov v Rimu, tedaj zraven še: „nesramni lažnik“, ko v isti sapi sam zatrjuje, da vso zadevo ima sodnja v rokah, ter da niso samo le govornice, ampak celo tudi akti! „Iz Tvojih ust Te sodim...“

Če pa g. dr. Tuma išče nesramne lažnike, mu povem v brk, da naj pogleda kje drugod, in ne pri g. Grči in somišljenikih. Še nekó opombico v spričevanje resnice, katera se zdi nekaterim malenkostna, meni pa važna. G. dr. Tuma je pri istem zboru tudi omenil, da v prejšnjih letih ste složno sodelovali pri posojilnici obe stranki. Resnica pa je, da vsi smo bili le ena stranka, in ne dve. Ta stranka je imela voditelje, kateri so iskali dobrih delavcev, ter povzdignili g. dr. Tumo na sedanje sedeže v deželno poslanstvo, odborništvo, v načelstvo posojilnice itd. G. dr. Tuma se ima zahvaliti, da je tako povzdignjen, g. dr. Gregorčiču in g. grofu Alf. Coroninju, če ne bi ne bil to, kar je. Menila sta, da sta dobila moža v pravem pomenu besede. — Da! prej je bila le ena stranka, in ta se ni bojevala zoper sv. vero, se ni bojevala zoper duhovski stan sploh. In kar mene zadeva, spričujem, da vsaj jaz takrat nisem opazil med goriškimi Slovenci upliva in delovanja — laži-liberalizma.

V Gabrije pri Ajd. 30. aprila 1900.

Štefan Valentinčič,
kurat, pričar.

Dopisi.

Iz Renč, dne 6. maja. Danes smo zaključili 4. šolsko leto tukajšnje obrtno nadaljevalne šole za zidarje. Po stenah šolske sobe in po mizah so bili razloženi izdelki učencev. Prostorčne in zidarske risarije, naloge iz spisja in računstva, kakor tudi lepi uresi iz modeliranja.

Izdelke si je ogledal nadzornik obrtnih šol vitez Hesky, kateri se je tudi druga leta pohvalno izrekel o njih. Tudi več gospodov iz Gorice in okolice si je ogledalo res lepo razstavo.

Iz sporočila g. vodje posnamemo, da je v to šolo hodilo 65 učencev, kateri so bili porazdeljeni v 3 razrede, katere so redno in marljivo obiskovali in se z velikim zanimanjem posvečevali poduku.

Šolski odbor je pa tudi več pridnih učencev obdaroval, a g. ces. svetnik je vzpodbujal voditelje in učence k vztrajnosti na tem za bodočnost mladine tako koristnem poduku. Ob navzočnosti mnogo odličnih obiskovalcev se je zaključilo svečanost popevanjem cesarske pesmi.

Šempas, dne 3. maja 1900. — Svojčas smo objavili, da goriška okrožna sodnja ni hotela registrovati našega kmetijskega društva. Podali smo utok na c. kr. višjo dež. sodnijo v Trstu. Ta je ugodila utoku. Prejeli smo na naš utok sledeče rešilo:

„C. kr. višji sodni dvor in utočni sod primorski v Trstu, pretresovaje o prošnji „Kmetijskega društva“ v Šempasu pri Gorici, registrovane zadruge z omejeno zavezo, radi upisanja v zadržno matico, vsled prositeljevega utočenja na sklep c. kr. okrožnega in trgovskega sodišča goriškega dne 24. sušca l. 1900 Firm. 40.00.3, katerim ni bilo ugodeno prošnji, v nejavnem zborovanju, je ukrenil tako-le:

Utočenje je vsprejeto, promenjen je pritoženi sklep in biva dovoljeno zahtevano prositeljevo vpisanje v zadržno matico, c. kr. okrožnemu in trgovskemu sodišču goriškemu pa je ukazano, naj odredi potrebno za vpisanje.

Obrazloženje.

Odbivni razlog, kakor je v odbivnem sklepu označen, ni gotov; kajti odrejenje § 7. pravil — in ne § a) 6., ki je napačno naveden v pritoženem sklepu, — se ne dotikuje zakonite obveze zadržnikove, nasproti upnikom zadrage, o kateri govori § 76. zakona dne 9. travna 1873 l. št 70 drž. zak., nego ustanavlja edino le pravno razmerje zadrug nasproti zadržniku in nasproti upnikom njegovim.

Trst, dne 19. aprila 1900.“

Nadejamo se, da po predstoječem odluku naša okrožna sodnja ne bo mudila registrovati našo zadrugo in menimo, da bomo že letošnjo pomlad začeli delovati.

Iz Brd. — V nedeljo, gospod urednik, dne 29. aprila sem bil v Vipolžah. Ker Vam ni spretnjša roka popisala, kaj se je godilo tam zadnjo nedeljo aprila, naj Vam jaz to opišem.

V onej, sicer majhnej vasi ste dve gostilni, ena v „goranjem“, druga pa v „dolanjem“ koncu. Ker pa imajo posamezni gospodarji še neprodanega vina v svojih kletah, dobil je neki posestnik dovoljenje točiti svojo doma pridelano kapljico. Da bi prej spravil to tekočino s tega grešnega sveta, poslušajte, kaj Vam povem. Mali šo-

larčki smo prepevali: „Priroda je spala, pa zopet je vstala...“ in spet: „Okrog veselice nam delajo ptice in zale cvetice olepšajo vse“. Da, vse cvete, giblje se in prepeva. Zakaj pa bi človek, ta najimenitnejša božja stvar na zemlji, zaostal za drugimi stvarmi? Zakaj ne bi se tudi on veselil in poskočil od veselja? V Vipolžah, kakor so pravili, ni bilo že več let plesa; a to se je zgodilo ono nedeljo pri onem nepoklicanem krčmarju. Mladina je imela tako po domače zvani „bal“; a ta „bal“ je dobila mladina le vsled tega „ekstra“ krčmarja, ki je tudi „komunski mož“. Plesalo se je na laškem „brjarju“ na laški „takt“. Na urodu na „brjarje“ so se tudi svetile besede „del dolce si“. Med mnogimi zastavami nisi opazil niti ene naše trobojnice. Žalostno, a resnično. Kaj hočemo? Svet napreduje, a mi nazadujemo. Gremo rakovo pot. Vlečemo jo za našim „von“-om v Kozani, ki se niti starašinstvenih sklepov ne drži več, ki prezira še celo svoje „plemenite“ besede, odkar so ga ujeli goriški naprednjaki v svoje zanjke. V tem gospodu imajo naprednjaci enega „žlahtnega“ v svoji sredi. Gospodine vlastelj, županski stolec se maja. Pustimo to.

Vreme je jako slabo, skoro vedno dežuje. A ne samo dežuje, ampak z vsakim dežjem se vsipljejo tudi ledena zrna. Kaj bo, predno bo čas trgatve? Obljubljeno je tudi Vam Vipolžcem par topičev. Zakaj se ne zganete — zakaj ne pohitite? Povsod na okolu se strelja, samo Vipolžci drže roke križem ter zijajo v oblake, čakajoč, da bi jim sosedje odganjali hudo uro ter tako obvarovali „bendimo“. Dragi, tako ni prav. Torej na delo, dokler je še čas. — Gospod urednik, ako Vam bo ljubo, o priliki še kaj. (Prosimo! Ur.)

Politični razgled.

Naš cesar v Berlinu.

Kakor že poročano, se je odpeljal cesar Franc Jožef v četrtek dne 3. t. m. ob 6.40 minut zjutraj iz Dunaja od kolodvora severne železnice in sicer v spremstvu ministra vnanjih zadev grofa Goluchowskega, načelnika generalnega štaba, fem. barona Beck-a in predstojnika vojaške cesarjeve pisarne fem. barona Bolfrassa ter kabinetnega ravnatelja Schiestla. V Berlinu je dospel dvorni vlak z cesarjem dne 4. t. m. ob 10. uri dopoldne. Pričakoval in sprejel ga je cesar Viljem II., spremljan po raznih nemških dostojanstvenikih. Našega cesarja je najprej pozdravil berlinski župan, kateremu je Franc Jožef dejal, da naj se smatra njegov prihod za znak prijateljstva z nemškim vladarjem, ter naročil županu, da izreče Berolincem zahvalo na lepem vsprejemu. Potem je pozdravil cesarja nadžupan dr. Kirschner, čegar hčerka ga je nagovorila s pesmijo pesnika Wildenbrucha in mu podarila krasen šopek. Cesar se je vozil ob strani nemškega cesarja skozi mesto v cesarsko palačo, kjer ga je pričakovala cesarica Augusta, kateri je Franc Jožef poljubil roko.

Ves Berlin je bil kar najsijajneje okrašen, občinstva je bilo ogromno po nalašč za to priliko postavljenih občestnih odrih, avstro-ogerskih ogromnih zastav polozalo je raz poslopj na tisoče. Cesar se je mudil v Berlinu tri dni, kateri čas so se prilejale razne dvorne svečanosti, mej katerimi je bila ona v dvorni kapeli, ko je bil prestolonaslednik Viljem proglašen polnoletnim, najpomembnejša. Zvečer 6. t. m. je bil ves Berlin razsvetljen. Ob slavnostih so bili na berlinskem dvoru navzoči tudi: ruski veliki knez Konstantin Konstantinovič, prestolonaslednik italijanski, vojvoda yorški unuk kraljice Viktorije, princi: belgijski, švedski, danski, vojvod odportski, prestolonaslednik rumunski in mnogo drugih dostojanstvenikov tujih držav.

Povodom berlinskih svečanosti je imenoval naš cesar nemškega cesarja generalnim feldmaršalom avstro-ogerskih armad, cesar Viljem je pa podaril grofu Goluchowskemu red črnega orla, Franc Jožef je poklonil cesarici Augusti Elizabetin red, knezu Hohenlohe-ju Štefanov red z briljanti, Bülowu, vodju nemške politike, pa velik križ Štefanovega reda.

Dne 5. maja so imeli naš vnanji minister Goluchowski, nemški kancelar Hohenlohe in Bülow važno politično konferenco. Dne 4. t. m. zvečer je bil našemu cesarju na čast prirejen banket, na katerem mu je nazdravil nemški cesar kakor „pospešitelju in vzdrževalju evropskega miru“.

Čehi v obstrukciji.

Preko Brna se poroča, da so češki državni in deželni poslanci na svoji tozadnevni seji dne 4. t. m. sklenili skoraj enoglasno iti v obstrukcijo. Vlada pa baje boja s Čehi ne bode začela, marveč hoče pretrgati že v četrtek zborovanje s pretvezo, da je potreben odmor za delegacije, v resnici pa hoče v tem času odstopiti Koerberjeva vlada. Tako pišejo brnske „Lidove Noviny“.

Bodoča nemška politika.

Uprav kakor za dni bivanja našega cesarja v nemškem Berlinu nalašč prikrojeno pojavljajo nekateri nemški listi svoje glasno mnenje glede bodoče nemške politike nasproti Avstriji. Mej tem, ko nekateri velikonemški listi naravnost pobijajo potrebo nadaljnje zveze Nemčije z Avstrijo in smatrajo v svoji veličiji za umestniše, da se „Velika Nemčija“ v bodoče pridruži velikim državam, kakor Amerika, Anglija in Rusija, pišejo zopet drugi, da je zopet nastopil čas, ko bode odprta pot prijateljstvu mej obema državama, katero prijateljstvo so onemogočali pospeševalji slovanske politike v Avstriji, grof Thun, Badeni in drugi.

Ako bi v Nemčiji vladali samo tisti, ki pišejo časopise, bi bila naša ljuba Avstrija morda že danes tam — kjer muh ni, namreč v morju države „prve vrste“.

Rusija proti židom.

Ker se na ruskih mejah naseljeni židje prav pridno pečajo s tihotapstvom, da odidejo s svojim „blagom“ colnini, in s tem dokaj oškodujejo ruski erar, je izdal ruski minister notranjih zadev ukaz, da se židje ne smejo naseljevati 40 kilometrov od avstrijske ali nemške meje. Vsled tega ukaza se izseli več obmejnih židov v Nemčijo, a še več v Avstrijo, kjer imajo v Galiciji svoje varno zavetje. V Avstriji pa ni notranjega ministra, ki bi imel pogum izdati proti judom podobne odredbe. Smo v tem pogledu pač še nekoliko — za Rusijo!

Dreyfus iz nova.

Črv Francije se ne miruje, marveč si prizadeva, da bi uprav za dobe razstave razdražil z nova nekaj, kar bi spravilo ob kredit francosko in škodovalo vsaj razstavi. Judje in Prusi hočejo namreč obnoviti zadevo z Dreyfussom, onim židom, ki je izdal Francoske vojaške skrivnosti nemški državi. „Libre Parole“ piše, da se pruso-židovski krogi na moč prizadevajo, da bi iztaknili kako „novo snov“ za obnovitev revizije Dreyfusove pravde, ker jih peče ponižanje, ko je francozko vojno sodišče obsodilo izdajico, a ga potem pomilostilo. Najprej, da so se obrnili do neke gospe Bastian, katera je dvorjanka na nemškem poslanstvu v Parizu, ki je baje ondi kradla spise in jih izročala francozkemu generalnemu štabu. Dreyfussardi bi radi to ženo prisilili, da kaj izpove, kar bi bilo njim v prilog. Da bi našli še drugih lažnivih prič za Dreyfusovo „nedolžnost“, pošljejo različni agentje na Dunaj, v London, Madrid in v Berlin. „Libre Parole“, dostavlja še, da je sedanji vladi dobro znano to prizadevanje Dreyfussardov in da je z njimi celo v zvezi. To potrjuje na glas tudi židovska „Kölner Zeitung“ in pravi, da se samo ob sebi umeje, da hoče vlada poskrbeti za revizijo renesance obsodbe.

Kaže se, da v Franciji zavistni judje in Prusi še niso utrjeni, blatiti to dovolj izkušeno državo z novimi nesramnostmi.

Vojna v južni Afriki.

Vojna sreča Angležev se je obrnila zadnji čas malo na bolje. Ne govore o posameznostih njihovega „prodiranja proti Pretoriji“ je v celem omenili le, da se je angleškemu generalu Hunterju posrečilo polastiti se mest Brandforta in Jsabelfonteina, ki ležita na cesti v Winburg. Ondi pa je zbral burski nadpoveljnik Botha svoje čete, da preprečijo zajetje tega mesta, ki je baje ključ do Pretorije, prestolnice transvaalske. Ob enem namerava general Hunter, ki je prekoračil že reko Vaal in udrl v transvaalsko, t. j. bursko ozemlje, osvoboditi mesto Mafeking od Burov.

Roberts je naredil načrt, da polovi Buro konje in jih na ta način razoroži, kar pa se mu težko posreči, ker so Buri tudi na ta korak pripravljeni. Buri pravijo, da Angleži ne bodo z lepa, ali morda tudi nikoli videli Pretorije.

Domače in razne vesti.

Naš deželni zbor je zboroval še v petek in soboto. Podrobna poročila o teh dveh zadnjih sejah prinesemo prihodnjič. Danes naj pa le na kratko omenjamo teh dveh, sej od katerih je bila posebne važnosti prazdanja.

Seja v petek je bila napovedana na 5. uro popoldne, a začela je še-le ob 6 uri. Tako dolgo so trajala zakulisna pogajanja. Koj v začetku seje je odgovoril vladni komisar, dvorni svetnik vit. Bosizjo na interpelacijo dr. Tume in ostalih slovenskih poslancev, stavljeno v jedni prejšnjih sej glede slabega stanja državne ceste med Gorico in Ajdovščino. Odgovor slove tako-le:

Na njegovo ekscelenco gospoda namestnika naslovljeno interpelacijo, podano v seji dne 26. aprila t. l. po častitem gosp. Dr. Tumi in tovariših počaščam se odgovoriti to-le:

Manj zadovoljivo stanje državnih cest v deželi sploh ima svoj vzrok v nezadostnej dotaciji za gramoz in nedostatnem številu cestarjev, kar pa zadeva še posebej progro Ajdovščino in Gorico, v živahnem prometu in prevažanju jako težkih voz po njej. — Dotacija za gramoz pro 1900 se je že povišala in c. k. namestništvo se bode prizadevalo, da se odmeri za leto 1901 še večja.

Vsled tega se sme pričakovati, da se državne ceste v kratkem izboljšajo.

Kar se tiče cestnih strmin, se iste popravljajo zaporedoma; pred kratkim se je pričela važna poprava ceste med Kobari-dom in Trnovem, ki bode stala po proračunu 345.000 kron. Izdeluje se tudi načrt za izboljšanje voznosti one ceste, katero poplavlja Lijak. V ta namen se popravi most čez hudournik ter poveča njegov pretočni profil. Vsled tega ne bode treba dvigniti ceste med Ajševico in Sempasom. — Temeljita poprava cestne proge pri mostu čez Grajšček je zavisna od vreditve tega hudournika. Vše pričetni tozadevni dogovori pa še niso dognani, kar je častiti gospodi itak znano.

Končno pripomnim, da je e. kr. namestništvo že odredilo, kar treba, da bodo izpolnivali cestni organi točno svoje dolžnosti glede vzdrževanja izročeni jim cest.

Na dnevnem redu so bili potem razni predlogi glede zidanja deželne norišnice, o najemniškem krajcarju za mesto goriško, o prispevku deželnega zaloga okrajnim šolskim zalogom za vzdrževanje ljudskih šol in pa o zboljšanju učiteljskih plač. O predlogu glede zidanja deželne norišnice je poročal posl. dr. Rojic. To poročilo pričemo ob svojem času doslovno. Danes opomnimo le, da je deželni zbor sklenil, da se začne takoj zidati deželna norišnica, pa tako, da se ji prizidata kasneje tudi deželna bolnišnica in deželna hiralnica. Stroški za deželno norišnico naj bi znašali 150.000 gl. Zakon glede pobiranja najemniškega krajcarja v goriškem mestu, o čemur je poročal dr. Egger, se je vsprejel skoro nespremenjen tako, kakor ga je predlagal dotični odsek in sicer z glasovi italijanskih poslancev proti glasovom slovenskih poslancev. Glede prvega in drugega člena tega zakona je stavil poslanec župnik Grča premembna predloga in sicer v tem smislu, da bi bil ta zakon veljaven le za dobo šestih let in pa da bi odstotki na najemniški davek ne presegali 5%. K členu V. je pa stavil dr. Tuma premembni predlog, da naj bodo prosti te davščine vsi oni, ki plačujejo pod 100 gl. lastne najemščine. Vsi ti predlogi pa so bili odbiti z glasovi italijanskih poslancev proti onim slovenskih poslancev. Člen IX. določa, da ima mestno starašinstvo sklepati o utokih proti odmerjenju te nove davščine, a proti tem sklepom da je vlagati utoke pri deželnem odboru kot zadnji instanci. Pri tem členu je stavil dr. Tuma premembni predlog, češ, naj odpadejo tri zadnje besede „kot zadnja instanca“. Ta premembni predlog je bil vsprejet jedno-glasno. Morebiti, da je ta sprememba dotičnega člena jako velike važnosti, a mi tega venderle ne pojмимо. — Potem je sklenil deželni zbor, da prispevaj dežela iz deželnega zaloga za letnimi 125.000 gl. okrajnim šolskim zalogom. Učiteljem pa se je zboljšala plača v vseh razredih po 100 gl. na leto. Pri tej točki se je povdarjalo iz jedne in druge strani, da je to le mala pomoč, katera se da danes učiteljem, da je to torej le začasno in da se bode moral deželni zbor resno baviti, kako primerno ter stalno vrediti učiteljske plače.

V soboto je začela seja ob 10. uri predpoldne. V začetku se je odgovoril vladni komisar dvorni svetnik vitez Bosizio na interpelacijo dr. Tume in ostalih slovenskih poslancev glede odnošajev na tukajšnji gimnaziji tako-le:

Na interpelacijo čestitega gospoda dr. Tume in tovarišev, podano v seji dne 26. aprila t. l., čast mi je odgovoriti to-le: Pri imenovanju učiteljskega osebja državnih srednjih šol se ne vpoštevata njihova narodnost. Skrbí se pa po mogočnosti, da se nastavlja tudi na srednjih šolah z nemškimi učnim jezikom profesorji, ki so zmožni deželnih jezikov. Tako deluje na goriškem velikem gimnaziju več učiteljev rojenih na Primorskem, na Kranjskem ali južnem Štirskem. Štirinajst učiteljev je zmožnih deželnih jezikov, večina ostalih pa umé vsaj po jeden deželni jezik. V drugih deželah rojeni učitelji so izborni možje, imajoči pedagoško rutino. To so skoraj brez izjeme baš oni učitelji, ki skušajo delovati na mladino ne le samo poučno, temveč tudi vzgojevalno, ki vodijo mladeniške igre, prirejajo šolske izlete itd.

Če niso učni uspehi povsem zadovoljivi, tega ni krivo učiteljsko osebje. V Gorici ni meščanskih in obrtnih šol, radi tega prihaja v srednje šole tudi mnogo nenadarjenih elementov. Pri velikem delu učencev iz dežele nedostaje boljše prve omike; radi uboštva roditeljev izročajo se učenci družinam, ki ne sodelujejo vzgojevalno. Te zadnje okoliščine so tudi povod, da spada od gimnazijskih učencev, ki so pali v pretečenem prvem pololetju (29,4%) nekoliko večji odstotek (31%) na Slovence. Vzrok temu pa se nikakor ne sme iskati v tršem postopanju sé Slovence.

Izmed štirih v osmem razredu palih Slovencev pal je eden iz zgodovine, trije iz latinščine. V sedmem razredu je med palimi jeden Slovenec proti trem Nemcem. — V šestem razredu, kjer so baje vzrok nevspeha v največ slučajih klasični jeziki, katere uči nek nemški profesor, pal je od štirih Slovencev jeden iz latinščine, jeden iz grščine, ostala dva pa iz predmetov, katere predavalslovenski učitelj.

V petem razredu ni palo več število učencev radi besnosti namišljenih nemško-nacionalnih profesorjev, temveč 1.) ker niso obiskovali najslabše redovni učenci v prošlem letu tega zavoda, ampak so prišli od drugod; 2.) ker se je spustilo prejšnje leto več učencev, ker so izjavili, da se ne bodo več šolali; 3.) ker se morajo izločiti v petem razredu oni elementje, ki niso sposobni za resne nauke na gornjem gimnaziju.

V četrtem razredu ni palo sedemnajst, temveč le trinajst Slovencev. Slabi redi porazdeljeni so tudi v tem razredu na vse predmete, celo na verstvo.

Trditve, da propada v nižih razredih največ učencev iz nemščine, je tudi napačna. Komaj petina nezadostnih redov spada na ta predmet.

Celo v prvem razredu e, ki je v pogledu redov iz nemščine najslabši, ni dobilo vseh dvanajst palih učencev nezadostnega redu iz tega predmeta, ampak le osem.

Kakor neutemeljeno je torej predbacivanje prevelike strogosti ali pristrankarskega presojevanja učencev, prav tako neosnovano je očitiranje, da kažejo nemški učitelji javno svojo nemško-nacionalno mišljenje, ter postopajo sovražno z Slovenci.

Jedina v podkrepitve te obdolžitve navedena dejstva so: 1.) slavnostni govor profesorja Dr. Streinza dne 2. decembra 1898; 2.) nasvet, kateri je dal isti profesor 1. r. tečenega leta slabšem šestega razreda, da naj se namreč poganjajo za stipendije za farmacevte in 3.) da ni hotel sprejeti profesor Nussbaumer slovenskega zdravniškega spričevala necega učenca.

Samovoljno iz skupnosti izvzetega, kot tendenciozno označenega odstavka iz strogo v patriotičnem duhu sestavljenega slavnostnega govora vlada pač nikakor ne more smatrati pojavom nemško-nacionalnega mišljenja; grajanj nasvet je bil moder in dan z dobrim namenom; slovensko zdravniško spričevalo pa se je po prestavi sprejelo. —

Mi smo prepričani, da bi dobili baš tak odgovor tudi od gimnazijskega ravnatelja g. dr. Gross-a ako bi bila stavljena slična interpelacija na njega. Sicer pa priznavamo, da je bila interpelacija še precej površna. No, po našem mnenju bi bilo najbolje in najumestniše interpelirati vlado, kedaj hoče pri nas kreniti na pametno pot ter upeljati na naših šolah samo deželna kot učna jezika.

Na dnevnem redu je bilo kakih osem točk. Glavna med njimi proračun deželnega zaloga. V tej seji je bil tudi vsprejet predlog finančnega odseka, poročevalec dr. Gregorčič, da se nalaga deželnemu odboru, naj stavi v prihodnjem zasedanju deželnega zbora predlog glede stalne podpore letnih 1000 gl. za dekliško obrtno šolo „Šolskega doma“ in pa za italijansko mestno šolo za ročna dela „Frinta“.

Do dokončanem dnevnem redu je naznanil deželni glavar, da mu je došel cesarski reskript, vsled katerega se z današnjo sejo zaključuje sedanje deželnozborsko zasedanje.

Zahvalivši se potem poslancem v obeh deželnih jezikih — za njih neumorno delovanje in vsestransko podporo ter pozvavši jih, da vsak v svojem jeziku zakliče Nj. Velič. cesarju živio, je deželni glavar zaključil sejo. —

Drugi koncert Jana Kubelika se je vršil pretekli petek zvečer v Dreherjevih prostorih pred jako mnogobrojnim občinstvom in vsem ki so došli, pač ni bilo žal ne za vstopnico ne za čas, kajti pripoznati so morali, da kaj takega tudi najrednejši obiskovalci glasbenih koncertov še niso čuli. To je bila godba nezasišane vrste! Čistost, sladkost, miloba da se je poslušalec srce topilo, in tehnika da mu je uho in oko strmelo! Njemu je vse eno, gosti na eni ali hkrati na vseh strunah v samih akordih in to v najhitrejšem ritmu; akordom sledi odmev v flazeoletih, istotako v akordih, in kakih flazeoleti so to! Levá roka svira na enih strunah pizzicato, in desna jo na drugih z lokom spremlja. Marsikateri človek ne zna črke r izgovarjati; Kubelik proizvede to črko z vsakim prstom, tudi z mezincom; tako hitri so namreč njegovi tri-lerji; da, celo z lokom, tako naglo mu poskakuje lok, kedar hoče. In vse to se godi s tako lahkoto, da pride poslušalec res misel, katero sem čital v nekem nemškem poročilu o Kubeliku: „To mora biti z njim porojeno, kajti priučiti se to ne da“. V kakem prejšnjem stoletju bi pač ljudje slutili, da je svojo dušo „temu črnemu“ zapisal, ki ga je zato take godbe naučil. In ves dolg spored je izvršil Kubelik brez pulsa in not; in točke so bile vendar dolge! Naznanjen je bil na lepakih kot „Paganini redivivus“. To je pač marsikateri bralec smatral za navadno pretirano reklamo. A čeprav Paganinija nisem slišal, smelo trdim, da to ime mu po vsej pravici pristaja, in da mu ga široki svet ne bo enkrat odrekal. Entuziazem pričujočih je bil velikanski. Dvakrat je bil po vsakem komadu poklican na oder nazaj, na koncu celo trikrat. Dodal je k sporedu eden krasen komad.

Porotna obravnava. — Včeraj je sedel na zatožni klopi 24-letni Peter Carli iz Ponikev. Obtožba proti njemu se je glasila, da je hotel dne 22. decembra l. l. iz-

vršiti roparski umor na Marijanci Kenda, gostilničarki iz Idrije ob Bači in njeni dekli 20-letni Mariji Trušnovic in sicer v hiši prvoimenovane. Prizadaj je namreč Mariji Kenda z nožem 15 ran, med temi 3 smrtno nevarne, več težkih, a Mariji Trušnovic 6 ran, med temi tudi smrtno nevarne. Sploh je Carli ti ubogi ženski tako oddejal z nožem, da je sploh čudo, kako sta ostali pri življenju.

Razpravo je vodil deželnosodni svetnik Zörner, prisednika sta bila dež. sodni svetnik Dell'Ara in pa sodni pristav Sbisà. Zagovarjal je obtoženca ex offio dr. Franko. Državno pravdnitvo je zastopal državnega pravdnika namestnik Jeglič. Porotna klopi je bila popolnoma slovenska, in tudi obravnava je bila čisto slovenska. Porotnikom so bila stavljena štiri glavna vprašanja. Potrdili so pa vprašanje glede poskušene umora in sodišče je obsodilo Carlija na 9 let težke ječe.

Majnikovi izleti. Mesto prvega majnika je imela tukajšnja realka, kakor tudi žensko učiteljske in vodnica prosto pretečeno soboto. Učenci se mladina pod vodstvom svojih profesorjev in učiteljev je napravila ta dan različnih izletov.

Najmnog obrojnejši je bil oni ženskega učiteljskega po krasni vipavski dolini do Vipave.

Zopet italijanska šola v Podgori. — Dne 3. t. m. se je pri tukajšnjem e. kr. okrajnem šolskem svetu in sicer na ukaz deželnega šolskega sveta komisijonalno razpravljalo o neobdijtreba italijanski šoli v Podgori, — ne glede na utok minolega leta pomnoženega okrajnega šolskega sveta na upravno sodišče. Šolska uprava ima pač mnogo skrbi za to šolo, katero hoče po vsej sili zopet sklicati v življenje, vkljub nešteto-krat dokazanemu dejstvu, da v celi Podgori ni za obstanek te šole postavno število italijanskih otrok.

Deželni šolski svet hoče vstreti italijanskim nestrpnem, katerim je s šolo združen politični smoter poitalijančevanja slovenske mladine, in jim oskrbeti z nova italijansko šolo v naši slovenski Podgori, — a nujnišo potrebo slovenske šole v Gorici pa popolnoma prezira in dopušča, da si morajo Slovenci v mestu na lastne stroške vzdrževati svojo šolo, ako hočejo, da ne ostanejo njihovi otroci brez šolskega puka! V Podgori štejejo in štejejo slovenske otroke in šteli so jih že šestkrat, z namenom, da bi našli dovolj — odpadnik o v menda in zaslišavajo slovenske stariše, da je že gorje, — v Gorici pa, ko imajo živ dokaz, da je slovenskih otrok dvajsetkrat več nego v Podgori italijanskih, pa ne štejejo in ne štejejo šteli! Ali ni že davno potekel obrok (8 tednov), v katerem bi morala mestna uprava preskrbeti Slovencev šolo v mestu? Kako naj imenujemo tako postopanje?

Prijeli smo in objavljamo. Deželni poslanec g. Tuma je v svojej interpelaciji dne 26. aprila rekel: da se cestni nadzorniki (cestarji) le malo kedaj vidijo pri delu. — Temu moramo slovesno oporekati. — Cestarji izvršujejo dolžnosti, ki jim jih narekajo službeni predpisi in prisega, točno in vestno. Gospod interpelant naj bi raje prej prečital njihov službeni reglement št. 14504—81 III. ter potem premislil to-le: Nadzornik dobiva mesečno 18 gl. t. j. dnevno 60 kr. — dninar pa, kojega cestar nadzoruje, 80 kr. na dan!!! Dninar ni odgovoren za svoje delo, pač za njegov nadzornik, ki mora sam vsaki dan prehoditi nad 5 km. ceste, ter skrbeti za cesto. Cestar ni dolžan voziti samokolnice in osebno popravljati ceste. Njegovo delo je nadzorovanje. Pomislil naj bi gospod, da mora biti cestar cel dan na cesti in ob potrebi tudi po noči in da dobiva 18 gl. za ta svoj ne mali trud! Pričakovali bi bili interpelacije, v kateri bi se naš tužni položaj obrazložil, ter nam pripomogel do boljše plače, ne pa ovadb!

Iz komenskega okraja nam pišejo, da je dobilo tam več posestnikov od e. kr. glavarstva sezanskega neke opominé, češ, da so pri izpovedanju njih dohodkov v svrhu odmerjenja osebnega dohodniškega davka prenizko cenili dohodke, katere jim donajajo njih posestva. Dopisnik pravi namreč, da bi moralo biti komisiji za odmerjenje osebnega dohodniškega davka dobro znano, da je bila lanska letina v komenskem okraju sploh sila slaba ter da niso ljudje niti toliko pridelali, da bi zamogli preživeti sebe in družino z domačimi pridelki. Tudi mi smo tega mnenja, da so jako redki posestniki na Krasu, katerim donajajo posestva še celo v dobrih letinah toliko, da bi se mogli uvrstiti med one, ki so postavno podvrženi plačevati ozebni dohodniški davek, kaj pa še pri takih letinah, kakoršna je bila lanska?!

Slovensko umetniško društvo v Ljubljani. Preteklega poletja se je osnovalo v „Ljubljani „Slovensko umetniško društvo“, katerega smoter označuje § 3. društvenih pravil, ki se glasi: a) pospeševanje slovenske umetnosti sploh, prizastav, bodisi karskih, kiparskih in drugih razstav, bodisi samo domačih, bodisi slovenskih ali neslovenskih umotvorov, podpiranje mladih talentov in končno izvrševanje vseh po zakonu dovoljenih shodnih pravic; b) varovanje

umetniških pravic svojih članov, gojenje družabnosti, prirejanje zabav in poučnih predavanj, izdavanje reprodukcij, knjig, brošur in tiskovin sploh; c) sklepanje zvez z inozemskimi umetniškimi društvi in posredovanje med slovenskimi umetniki in odbori mednarodnih razstav. Iz tega je razvidno, kako visok in plemenit namen ima „Slovensko umetniško društvo“. Navdaja nas prijetna nadeja, da se bo baš z njegovo pomočjo dvignila slovenska umetnost na vsakem polju, da bo zlasti slovenska upodabljaljoča umetnost z umetniško razstavo, ki jo namerava društvo prirediti prihodnje jesen, slavila dan časti in zmage, da bo njeno ime prestopilo bolj kot doslej meje naše ožje domovine, da bo s tem pridobil na spoštovanju in upoštevanju ves slovenski narod! Zatorej ni dolžnost le vseh slovenskih umetnikov, da se navdušeno oklenejo svojega društva, nego dolžnost vsakega slovenskega rodoljuba je, da podpira „Slovensko umetniško društvo“, po svojih najboljših močeh! Član društva more postati vsaka oseba, katera se zaveže izpolnjevati društvene dolžnosti in podpirati v oddelku II. navedeni smoter društva. Ustanovnik postane vsak član, kateri enkrat ali pa v dveh obrokih plača prinesek 50 kron. V drugem slučaju ima vplačati prvi obrok takoj, a drugi tekom enega leta. Podpornik postane vsak član, ki plača na leto manj šest kron. Plačuje se tudi v obrokih, katere določa odbor. Izvršujoči član postane vsak umetnik (slikar, kipar, gravér, arhitekt ali sploh obrazovalni umetnik; nadalje pisatelj, glasbenik in dramski umetnik), ki je Slovenec ali med Slovenci bivajoč Slovan in ki plača šest kron na leto. Plačuje se tudi v obrokih, katere določa odbor. Odbor „Slovenskega umetniškega društva“ vabi torej vse slovenske rodoljube in rodoljubkinje, da blagovolijo pristopiti med društvene člane ter tako pomagajo realizovati-njega ideje. Blagajnik društva je g. Fr. Gerbič ravnatelj „Glasb. Matice v Ljubljani.

Dijaški zavod v Pazinu. Hrvatski rodoljube v Pazinu so že vkupili prostor, na katerem bodo sezidali dijaški konvikt za 120 učencev. „Piccolo“, pravi, da bode stal ta konvikt nad 170.000 K, ter voha med temi kronami tudi ruske rublje. (Le žal, da laže! Op. stavca). „Piccolo“ pravi, da bodo tudi Italijani najbrže napravili kaj jednega, samo ne tako velikega, ker Italijani „della Regione“ baje preveč stiskajo svoje žepe! — Kar je najboljšega pa pri tem, je to, da se boji „Piccolo“, da si bodo Hrvatje vzgojili s pomočjo krovatske gimnazije v Pazinu vse polno duhovnikov, odvetnikov, zdravnikov in uradnikov, ki bi utegnili storiti konec italijanski gloriiji v Istri. Možka je ta! Čemu naj bi pa bil hrvatski gimnazij, ako ne baš za to, da si odgoje Hrvatje na njem svojo narodno inteligenco?!

Nove orglje.

Zopet nove orglje v Opatiji bratov Zupan iz Kamnegorice. Dne 12. apr. 1900 je spodej navedeni izborni strokovnjak nove orglje Zupanov tako-le ocenil:

„Nove orglje v Opatiji sem vestno in natančno pregledal in smem z mirno vestjo izraziti se sledeče: Za te orglje se je vporabil najboljši cin in najtrajnejši les. Izdelek piščali je fin in brez pogreška. Velike lesene piščali so iz smrekovega, male pa iz trdega lesu; glas prouzročujoči deli so iz trdega lesu. Uglasba orgelj je čista, vbrane so po normalnem $A_3=870$ treslajev na sekundo, pri čemur se je oziralo v polnej meri na temperaturo cerkve.

Značaj vsakega spremena je kar čudovit, n. pr. Salicional 8', mil in srce pretresujoč, Flavta 8' je tako fina in nežna, da jo je težko ločiti od prave; potem Unda maris 8', Oktava 4', Mikstura 2', Principal 8', Sublas 16', poln, lep in naglo se glaseč. Splošno moram priznati, da je vsak spre-men lepši od drugega! A tudi mi je omeniti, da je značaj vsakega spremena izborno pogojen. Presenečijo pa igralca še najbolj polne orglje, ki imajo močan, krepak, a ne kričeč glas, kar se žal pri starih in tudi novijih orgljah opazuje.

Mehovje je najnovejše moderne tehnike in tej ne zamore najostrejši kritik oporekati. Omara je priprosta, pa zato upravljena v golškem slogu ter daje našej častiljivi opatijski cerkvi lep kinč.

Jaz zamorem vestno trdko bratov Zupan vrljo priporočati in želim, da bi krasne orglje služile mnogo let svojemu namenu: V slavo božjo!

Bratoma Zupan pa, (katerih eden je ob enem tudi izvrsten orgljavaec) želim, da bi vedno hodila po poti napredka in da bi ju Slovenci na ljubav nekaternikom ne prezirali*).

Bogomir Frisek m. p., učitelj petja in glasbe na carskoruskem državnem gimnaziju carja Nikolaja I; na višji državni dekliški šoli; carskoruski vojaški kapelnik in tit. svetovalec; e. kr. vojaški kapelnik itd. v. p., lastnik reda sv. Danila iz Črnogore, ruske in avstrijske spominjske kolajne itd. itd.

Prepuščam Vam g. urednik izvorno pismo navedenega strokovnjaka v pregled

*) An das löbliche Pfarramt in Abbazia. — Abbazia, 12. April 1900. B. F. Kapellmeister der Kurkapelle daselbst.

z opazko, da se Slovenci le smešimo, ako Zupana preziramo na ljubav najetim fantom; sicer se pa nam bodo ovce smežale. G. Frisek je izvrsten orgljavec!

Fajgelj.

Izjava

cerkvene uprave sv. Jakova v Opatiji.

Na temelju vlastitog osvedočenja, a još više na temelju pismene izjave izvršnog vještaka mnogopoštovanoga gosp. Frisek, posjednika i kapelnika lječilišne glasbe v Opatiji itd. itd., kolavdatora novopostavljenih orgulja v našoj crkvi izradjenih od cjenjene firme „Braća Zupan“ v Kamnogorici, Gorenjsko, izjavljuje podpisana uprava, da je celokupna izradba ovih orgulja: izvanjština, mehanizam i intonacija vpravo nenadkriljivata sa izrazom zahvalnosti, što je za relativno male novce došla do tako krasnih orgulja, daje ovu izjavu, da ju može spomenuta firma oglasiti godjegod joj se sviđi v novinama.

Uprava cerkve sv. Jakova,

Opatija, 22. aprila 1900.

Cerkv. stabil.

Mat. Dubrovič m. p. Cast. Ježica m. p.

izl. kapelan.

Felice Poschich m. p.

Poslano*).

Slavno upravništvo „Gorice“.

Prosimo, blagovolite sprejeti sledeće „Poslano“

Pirihu,

katerega je dobila zadruga za Velikonoč, v odgovor:

Iz Št. Vidskogorske planote izvedeli smo o nekom hujskanju in beganju ljudstva proti naši zadrugi. Obrekuje se naš denarni zavod, da ni trden, da boče šlo vse fuč, naj stranke hitro vzdignejo denar; dalje, da je načelnik Ravnikar dolžan Petronu 1400 gld. — da je isti svoje veleposestvo z vsem drugim premoženjem prepisal svoji ženi, ker se boji izgube, ko je v hranilnici vse v redu.

To je nesramna laž in podlo obrekovanje in z lažmi si hočejo pomagati krivi in pijani preroki.

Kdor jim hoče verjeti — slobodno, ker za lahkoverne neumneže ni leka — kdor se hoče pa od družstvenikov prepričati o stanju zadruga, se lahko prepriča vsaki dan in ravno tako, če je naš načelnik še prepisan kot lastnik na svojem posestvu.

Grozno nas prsti srbé, ker bi radi še marsikaj zapisali, pa naj bode, za danes le toliko v pojasnilo, da je naša zadruga, hvala Bogu in v jezo osebnih sovražnikov nekaterih odbornikov, še na trdnih nogah, kar bode v kratkem pokazal letni račun.

Hranilnica in posojilnica v Cerknem na Goriskem,

registrovana zadruga z neomejeno zavezo.

Ant. Kosmač,

Vek. Ravnikar,

tajnik.

načelnik.

*) Za objavo pol to rubriko odgovarja uredništvo le v toliko, kolikor predpisuje zakon.

Anton Pečenko

Vrtna ulica 8 — GORICA — Via Giardino 8

prilporeča

pristna bela in črna vina iz v-pavskih, furlanskih, briskih,

dalmatinskih in isterskih v ino gradov.

Dostavlja na dom in razpošilja po železnici na vse kraje avstro-ogerske monarhije v sodih o 56 litrov naprej. Na zahtevo pošilja tudi uzorce.

Cene zmerne. Postrežba poštena.

Za bolehe na pljučah, v vratu in goltancu in nadušljive ljudi!

Kdor se hoče za vselej znebiti pljučnih in goltančnih se toliko trdovratnih boleznij, potem nadeje, če je še tako zastarela in navidezno neozdravljiva, naj pije **A. Wolffsky-jev čaj zoper kronične, pljučne in vratne bolezni**. Na tisoče zahvalne zajamčuje veliko zdravilno moč omenjenega čaja. Zavoj za dva dni stane 75 kr. Knjižice zastoj. — Pristen samo pri **A. Wolffsky-ju** v Berlinu 37, Weisenburgerstrasse 79.

Andrej Čermel

na Kornu št. 10,

prilporeča slavnemu občinstvu v mestu in na deželi svojo trgovino kolonijalnega blaga, kakor petrolej, kavo vseh vrst, riž, olje, sladkor itd. Na razpolago ima tudi domačo slanino: špeh, salame in to na drobno in na debelo.

Cena zmerna, postrežba točna.

„Narodna tiskarna“

v GORICI,

ulica Vetturini Stec. 9.

je preskrbljena s povsem novimi črkami, okraski in finim papirjem. Izdeluje vsa dela v najkrajšem času po tako nizkih cenah, da se ne boji konkurence.

Tiska brošure, diplome, trgovske račune, pisma in zavitke s firmo, cenike, vabila na karton in papir, posetnice razne velikosti in oblike z zavitki, zaročnice in poročnice v elegantnih ter osmrtnice v vseh oblikah.

„Narodna tiskarna“ tiska

„GORICO“, ki izhaja dvakrat na teden ter stane na leto 8 kron, pol leta 4 krone.

„NAROD“, ki izhaja vsako drugo soboto ter velja celoletno 1 krono in 60 vinarjev, polletno pa 80 vinarjev.

Češka čokolada

in

češki kakao

so najboljši.

V Gorici je prodajajo: Kopač & Kutin, G. Furlani, P. Glesig, St. Paulin, Dom. Pardon. Zastopnik: **G. Barazzetti.**

Peneči bomboni.

Najfinejše orientalske slasice. — Fondants in čokoladne bombone prilporeča prva **češka tovarna orientalskih sladčic in čokolade**

A. Maršner

Praga, Kral. Vinarstva, Češko.

Agricol,

patentovan v Avstro-Ogerski in Italiji,

je mehko kalijsko milo razstopljivo v mrzli vodi, je najuspešnejše sredstvo za zatiranje in uničevanje vseh trdnih mrčesov in ušij, vseh žuželk na sadnih in drugih drevesih, zelenjadi in cveticah.

Navodilo za rabo „Agricola“ pošilja franco

Tovarna mila **F. Fenderl & Co**

TRST. — Via Limitanea št. 1 - TRST.

Zastop in zaloga na Goriskem:

pri g. Frideriku Primas v Gorici, Travnik 16 (v dvorišču) in na Opčinah pri gosp. Frideriku Cumar.

Prva kranjska tovarna testenin

Žnideršič & Valenčič

v Ilirski Bistrici

prilporeča svoje izborne testenine kot makarone, fideline, vrvice in različne vloge za na juho velespoštovanemu občinstvu.

Prvi sijajni vspah najinih izdelkov je ta, da se ni v našem okraju v treh letih toliko testenin zavžilo, kot najinih v tem času kar jih izdelujeva. — Velespoštovana gospodinja! Sezite po tej jedi, katero pri nas s slastjo še oni zavživajo, ki dosedaj o testeninah še slišati niso hoteli. Najine testenine vdobe se v vseh boljših prodajalnicah jestvin; povsem zanesljivo najine pa so le one, ki se prodajajo v zavojih po 1/2 kg. z najino firmo.

Trgovcem pošiljava cenik zastoj in franco.

Klepar ARTUR MAKUTZ,

Ozka ulica 1. — GORICA — Via Stretta 1

prilporeča škropilnice proti peronospori (ponovljene po Vermorelovi sestavi). Baker je trd in svetel, Zaliske (valvole) se more lahko premeniti. Škropilnica je sestavljena prilporeča in tako, da škropi lahko na tri načine po volji lastnika.

Cena je zelo nizka.

Stroj za žvepljanje sodov iz cinkanelega železa. — Prilporeča za obvarovanje vina pred plesnobo in cikanjem pri ločenju iz soda (kan). — Meh za žvepljanje grozđja raznih sistemov. — Gevi iz gume za vsakovrstne škropilnice.

Sprejemlje v popravo vsakovrstne druge škropilnice, kakor tudi prevzema vsa druga v kleparsko obrt spadajoča dela.

Tovarna pohištva

FRANC PAVŠIČ,

Gorica, Šempeterska cesta št. 9,

izdeluje najzanesljivejše in najtrajnejše izdelano pohištvo po zmerni, pošteni, dela povsem vredni ceni.

Posebno prilporeča opravo za

spalne in jedilne sobe za **salone in pisarne.**

Kupuje **orehova debela**, prodaja **orehove obkladke** (rimeše) itd. itd. itd.

Ugodni plačilni pogoji!

Vsaka naročba se izvrši v najkrajšem času.

Odlikovana tovarna

1894.

1894.

1894.

vsakovrstnega pohištva.

Ivan Doljak, Solkan pri Gorici

v lastni hiši. — Lastne žage. — Ustanovljena l. 1891.

Zaloga

vsakovrstnega pohištva, kompletnih spalnic, jedilnic in sprejemnic, od najnavadnejšega do najfinejšega sloga; vsakovrstnih slik, zreal, okvirjev in stolic, kakor tudi vseh tapetarskih izdelkov. — Zaloga vsakovrstnih desk iz mehkega in trdega lesu; velika zbirka obkladkov (remeša) in strugarskih izdelkov, kakor tudi vseh k mizarjski, strugarski in tapetarski stroki spadajočih potrebščin.

Blago se razpošilja na vse kraje prosto železniška postaja goriška.

Jamči se za točno postrežbo. — Brez konkurence!

Edino pristni BALZAM

(Tinctura balsamica)

se dobiva na debelo in na drobno v postavno dovoljeni in pri kupcijskem sodišči vpisani

tvornici balzama lekarnika A. THIERRY v Pregradi pri Rogatecu.

Pristen samo s to pri trgovinskem sodišči vpisano zeleno varstveno znamko.

Vsa opravila mojega balzama je pod postavnim varstvom za uzorce.

Najstarejše, preskušeno, najcenejše in najprecejše glavno ljudsko sredstvo za vse prsne in pljučne bolezni, za kašelj, hrkeli, zehodeni krč, če jed ne diši, proti slabemu okusu, zapornej saporj, riganju, zgagi, napenjanju, zaprtosti i. t. d. Kjer ni zaloge, naj se naroči neposredno pod naslovom: Tvornica balzama lekarnika A. Thierry v Pregradi pri Rogatecu.

Poštine prosto s zabojem na vse avstro-ogerske pošte stane:

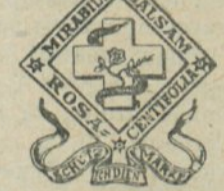
12 malih ali 16 velikih steklenic . . . . . 4 krone,

60 malih ali 30 velikih steklenic . . . . . 13 kron.

V Bosno in Hercegovino 60 vin. več.

Proti kvariteljem in posnemovalcem kakor tudi prodajalcem takih panarejanj postopam na podlagi zakona za varstvo znamk pravnim putem.

Schutzengel-Apotheke

des A. THIERRY in PREGRADA

Svarim pred kupovanjem brezuspešnih ponarejanj in prosira dobro paziti, da je na vsakem lončku vzgana gornja varstvena znamka z trdko „Lekaraa k angelju varuhu A. Thierry-ja v Pregradi“. Vsak lonček mora biti zaviti v navod o porabi z to varstveno znamko. Proti kvariteljem in posnemovalcem, kakor tudi prodajalcem ponarejenega mojega, edino pristnega mazila iz vrtnic postopam pravnim putem. Kjer ni zaloge, naj se naroči neposredno pod naslovom: Lekarna k angelju varuhu in tvornica balzama A. Thierry-ja v Pregradi pri Rogatecu.

Razpošilja se izključno le proti predplačilu ali povzetju zneska.